

GANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1903-ko Uzta-ren
12ⁿEuskalerrian, iru peseta urtean.—Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur ohiki bat.1903-ko Garagarrilla-ren
12ⁿ

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tívoli, letra B, 2.º derecha.

OARKERA

Albistarichu onen kontuguitzea bear dan leguez eroaleko erregututen deusegu suskriktoreai saiatu daitezela aibat lasterren ordaintzeko edo pagatzeko aurtengo euspen edo suskriizioa. Zuzen gugana, bai GIRO MUTUO-tik edo bai beste bide batez, bialtzea ondo ez jatorkionak eguin leike zereguin au, urietan daukaguzan suskriizio - baltailakaz.

Oneri bere erregututen deusegu al izanez, garbitu daiezala euren kontuak aibat lasterren.

AZERIARI AZERIA

(JARRAIPENA)

II

Diruak oztu entsezan egunetik aurrera inoz baiño kantariago ta argiago ebillen Anton Berakatz, batez bere auzoko belarrimotzaz; onegaz barrukotasun andia artu eban, da berbaldi luzeak izaten ebezan, anchiñako adiskide ta lagun zaarraz izan balitzaz leguez.

Gau baten, sillea atzerantza orma kontrara etsigui, ta oñak aurre-aldeko gorengo sotsean ipiñita, maukutsik eta besoak kuruzetuta, burua orman, da ezpanetan zigarro muchikin bat ebalat Sanchez belarrimotzak aguin-artean pelenera bat kantetan ziarduala, eldu jakon Berakatz beste silla bat eskuetan eroiala, ta bere ondoan jarten zan artean esan eutsan:

—Kaissio Chanches, gauaro ederra daukagu.

—Ola Berakacha, ederra gaba.

—Da... ¿zer diñoe ba paperok?

—Guichi gauza. Bilbon banquero bat eguin quiebra, eskapan Amerikarra, palmo bat sur ichi acreedoriak.

—Artzekodunak ao bete aguiñegaz gueratu direala esan gura dozu ¿e?

—Bai, ori.

—Neu enendukee arrapauko orretariko Banco ta droguetan. Ez, ez, dirua noberak gorde.

—Bilboko edo Ezpañako Banco-an, edo Caja de Ahorros ez dago bildur, guizona.

—Baiña Chanches, noberak eukitea da onena ¿ezteritsozu?

—An be seguru egon, eta además interesa artu. Echean lapurrak sartu ta...

—¿Ez euki echean! beste leku baten

baiño. Nik neuk beintzat aurreztu izan al dodan diru apurra, ondo gordeta daukat, inok jakin ezin daiken tokiehu baten.

—¿Bai? ¿Asko diruak e, Berakacha? (este no sabe nada). (1)

—Ez asko; zugaz sinistasuna dot eta esango deusut eun oguerleko daukadazala toki orretan. Lengo egunean saldu neban chalen oguetabost oguerlekuak bere biar artuko dodaz da anche ipintera noa. Eztot korridurik artuko baiña ezteust ardurarik; Banco baten ipiñi ta guero... ez korridu ta ez diru barik gueratuko etenindeken bildurraz lorik bere eneké eguingo ta...

—Bai, Berakacha, asko errazoia euki zu (2) (¡Rediez! hay que animarle) poblaziñoetan pillo asko egon, atdeano-ak enganau, atara dirua, esan interesa emon, guero dana artu dozu eurentzat eguin quiebra ta bapez ichi zuri. Bai, bai, Anton, gorde ondo dirua (para mi) (3).

—Bai bada; urteak dira asi nintzala dirua gordeten alanche, ta biar edo etzi ogueta bost oguerlekoak ipintera joango nazan leguez, inoz diru zati bat ipintera noanean bakarrik beguiratuten deusut; artetsu-artetsu eukiten dot neure gogoa, ezeren bildur baga, seguru dagoalako.

Apurehu baten berbetan egon da guero, alkarri gauon esanda banandu zirean bakocha bere echera. Sanchez-ek oeratu orduko, aots edo voz zorrotz-zorrotzaz malagueña luze bat bota eban bere eche barruan, da Anton Berakatzek ziñoan:

—Pozik abill... jausi bear dok urtean.

III

Biamamonean Anton bere ortuko chokoan, oso zoratuta egoan, artazika ta kabriolaka dantzan zatitu bearez; bota eban irrintza edo santzo bat, iru kilometroen inguru-barruan entzun izan izango zana. ¡Ak eukan poza!

Eukiteko zan; eguna zabaldu orduko jaguita, joan zan bere diruen gordelekura ta... anche egozan eun oguerlekoak, Sanchez-ek gau atan ipiñiak, chalen oguetabostak-artzeko gogoaz.

BLOA

(1) Onok ezaki azar.

(2) Rediez, adoretu daidan.

(3) Niretzat.

AMA TITI

Atoz, atoz aitacho; etorri zaitia, ikusitzera gure Paulina maitia, nola zaputz eguin da eznaubela uzten, papella ta gañeko pichiak erazten.

Beguirazazu nola lurrian jiraka dabillen zikindubaz mantala ta ñaka.

Atoz ta deitu zaiza goiko alanbreri, beriala eraman dezala aur ori, Mariacho bezela besuan artuta, zulo illun batera zakuban sartuta, lurrian berriz orla ez derien etzan eta mañikan eguin geiago ezdezan.

¿Zer dezu, izutuba zatoz ama gana, zikindu zeranian arrastaka dana?

¡Bai, bai, gorde zaitia amaren kolkuan orla, orla, eskubak estutu lepuan!

Orañ etzaizu aitzen batere kinkikan, ezta ere lengoko asarre mañikan:

¡zu ezbaziña gorde amaren besuan, onezkero alanbrek eraman zinduan!

Onla, laja nazazu pichiak erazten, ¿zer ederki dirazun farrez orañ uzten!

Garbitutzera nua musucho polita, jutzi maite ez autsi papelleko zinta!

Garbi garbi eguin da berritik jartian eta nere pocholak kolkotik eustian, nik kantatuko diot Lolo eta Kuku,

titichua artubaz chuku chuku chuku.

V. IRAOLA.

CHORI-ERRITIK EGAZ

(Laugarren egaztada-aldia)

Loiuko kanpatorrea baiño asko leku obagorik ezin gueiñke billatu chori-erri guztian. Orduari edo erlojuaren lik eta tak gogaikarri barik, baketsua da Loiuko kanpatorrea. Bere inguruko zarata apurra barriz euskerazkoa da, gozo gozoa. Erromeri-egunetan bakar bakarrik entzuten da Loiuko landan ordera-zaratea; erromeriak amaitutakoan arean bere ez. Onezaz ganera Loink dauko beste gauza on bat: Asue ta Bilbo ur, eta basoa urrago eukitea.

Gure lagunari bere gogotu edo gustau iakon iazean kampatorre ori, Asuko andikiaren kaiola baiño gueiango. Beñik beñ guk berari au entzun gueuntsen:

—Beioa gura dabena, ni enoia Loititik inora... zati baten.

—Guk, ba, zati bitan baiño ezpada bere, ioan bearko dogu.

—Zurok zeuron zereguñak daukabez, eta aiek bete bear dozuez; baiña nik eztaukat beste zer-eguiñik neure gogoa poztutea baiño, ta...

Au berbaldi au euki guendun Done Pedrotik urrengo egunean.

Urrango goizean goizetik iagui guñan, inoiz baiño goizago, Loiuko kampatorrea ichi, eta ara edo orra barri-billa ioateko ustean. Gu baiño leenago iaguita egoan ordura ko gure laguna, eskuan eskutitz bat eukela, guri bera emon-gurarik, gu iagui-arte beguira.

Eskutitz bat daukazue, ehorichuak —esan euskun iagui guñanean.

—¿Eskutitza guk? ¿Nor gomutetan da gu lango bizidun makarrakaz? Epecha edo Chioa edo onek lango gauze-etzan choriren bat ezpada... —Epecha edo Chepecha, bat edo bat bada.

Beguitu gueuntzen eskutitzari, lagunari siñiztu gura ez ta, ta eskutizak ganean berba onek eukazan:

ARTACHORI TA ELIZCHORI
CHORI EUSKALZALEARI

LOIUN

—¿Nondik etedator berari?

—¿Eztago iakin baiño! Sellurik bere eztauko ta...

—Aizeetako korreetan bear bere ezta sellurik, baiña ¿eztautsu esan ekarri dabenak nongoa dan?

—Ekarri dabena chori bat da, ta eztaikit besterik...

—¿Zergatik ez itandu ba, *chori-buru*?

Barre asko eraguin eutsan gure lagunari, choria izanik bera, guk bera-ri «*chori-buru*» *burlez* esateak. Guk bere eguingo guendun barre... baiña ezkeukan astirik, arik eta eskutitzak barruan zer ekarren ikusi-arte.

«Chori polit, egazlari bizkorrak—ziñoan eskutitzak—neure gogaide maiteak: IBAIZABAL en bitartez dakit pozik andienagaz, erririk erri zabil-tzeziela beretzako barri-bille. Gura badozue, erduzie ainbet lasterren ona, Laukissera bide-batez, zurok ezagu-tu-gureaz kiskeltan nago-ta. Uste dot eztozuela gureko euskalzale sin-tso bat zeuron erruz oso kiskeldu ez erretea, bada naz zuron agogide zi-ur

Palatarte-ondokoa

Leurotan Garagarrillaren 2-an E.^{tu} ta G.^{to} Loiun zagozielakoan, Lo-iure biralduten dot eskutitz au. Zurok onenean Loitutik asago egongo zarie oñgo, baiña bada ezpadan orra doia, ostean eztaikit nora bota-ta. Chori ba-tek daroa, onetako *korreoak* usta-kida asko eztaukadalako.»

..

Guk eskutitza irakurri ta beingoan ioan gura guendun Palatarte-ondora, baiña lagunak ezeuzkun ichi gura, gaubez asti gusiagogaz Palatarte-on-dokoa egongo dala berba eguiteko-ta. Illunabarrean urten guendun, eta beifigoan eldu guñan.

—¡Eup!—deitu guendun ateatan, Loitutarrak leguez.—¡Eup!

Isiltasunik andienean egoan bere-zia, choriak lo, ta Palatarte-ondoan ezkendun entzuten zaratarik.

—¡Eup!

—¡Aurrera!

Sartu guñan barrura, ta orduan-che iateko ustean erredua eñ, eta cha-pelak iantziten billatu guenduzan morroskoak, eta maira iatekoa eroa-ten andrazko bat. Morroskoatan zaa-rrenak, ezagutu baguenduzan leguez, suetetik urten, lastan bana chori biori emon, eta biok eroan. guenduzan, suetekoak ikusi barik, bere guelara. Emen, guizonez iantzitea oba zala-ta, bere aita zarrak Mejikun egiñiko ian-tziagaz chori bat, eta berak eskon-duteko eguiñikoaz beste bat iantzi guenduzan, eta olan eroan guero suetera.

—Ez bildurtu inor—esan eban sue-tean sartutakoan—bakezko guizonak dira onek.

—Iarri, *guizonak*—esan euskun guri guero.

—Zuk esatea naiko da ni *fielako*, Juanpe, baiña aspaldi onetan... *chori* politikak dabiliz inguruetan.

—Baita zuk polito dakizu bertsoe-tan.

—Zuk bere iakin bear zeunke. ¿Ez-tozu aide Laukisko eulia?

—Gure andrea aleguñean da ber-tso-zalea, ta bertsolari ezta ainbeste,

astirik eztaukalako. Ta jburu bat bau-ko!.. IBAIZABAL-en bertso danak buruz ikasten dituz.

—Ia, Pachi, ekarrik Domekan Asuen erosiriko papera.

—¿Arako asto baten tratuari ata-rariko bertsoak dakazana?

—Asse bera.

Ekarri eben IBAIZABAL. Leenago Pachik irakurri eban guztia, ta guero Inasik, Juanpen andreak, kantau zitu-zan leen aitaturiko bertsoak. Biak eñ eben ederto.

—Baiña ¿bakizue afarie otsituko iakuna?—esan eban arik apur bat guerochuago mutilletariko batek.

—Nik, gazteak, afaririk eztot go-goan—esan eban Pachik—IBAIZABAL eskuan artu ezkeró.

—Niri bere orisse iazoten iat—erantzun eban Inasik.

Eta Juanpek esan euskun orduan:

—¿Zer derichazue?

—Guri ederto. Baiña afal-ordue dozue onezkero.

Danok afaldu bear guendun batera, guk gogo andirik euki-ezarren.

Urrengo egunean, goizetik, urren-gorarte «agur» pozgarri bat eguiñik, guizon-iantziak kendu ta guero Lau-kisserako bidea artu guendun.

ARTACHORI TA ELIZCHORI.

GUERTAERA BAT

Pachi izketan ari

zala beif kafean

ara emen zer esan

zuen bat-batean:

—¡Ura ikara pasa

nuen barrenean

atzo arratzaldeko

zazpiak aldean

nere bi beguiakin

ikusi nuenean!....

—¿Zerk jarri zinduen ba

estutasunean?

—Nere koche polita

zijoan bidean,

ta irudipenen bat

jarririk aurrean

ikaratutzen dira

gogotik zaldiak

ta muturka lurrera

an dijoaz biak.

Mutillak saltatzen du

kochetik lurrera

ta erdi illa eraman

ziguten echera.

Alehaturik zaldiak

guero lurretikan

an dijoaz korrika

chit izuturikan,

jotzen dute arbol bat

eta iltzen dira,

kochea apurtua

amillka sasira,

jendea karrasika

jira eta bira....

—¿Eta ez altzenuen

zuk miñikan artu?

—Bertan eguingo nintzan

seguru apurtu....

baldin kochean banitz

atzo ni guertatu,

eskerrak ez nitzala

kochean ni sartu,

bestela guertaera

¿nola nik kontatu?

ENRIKE ELIZECHEA.

SOSOLISTO, SOSA-ALISTA, ETA SOS-E-IRRISTA

Lengo igande batean, ardantegui edo taberna batean zegoan erremen-tari bat IBAIZABAL irakurten, ta eldu zanean igarkizunera, *sosolisto*-ren ize-nak esankizun asko ipiñi zuan.

Irakurleak esan zuanean *sosolis-toak* zirala guzia berdin nai zutenak, zapataguille bat atera zan esanaz *so-solisto* ipiñi duenak eztakiela ondo guizon oieri dagokien izena, berak esango zuala dan beif ondo, guziak jakin dezaten (guchienez ognei lagun bazenden) eta dala *sosa-alista*.

Baserrri bazter bateko nekazari ba-tek erantzun zion, ezta berak ere etzekiela bear dan bezela. Guziak chalo joaz galdetu zioten baserrita-rrari ia berak nola zekian, ta eran-tzun zuan dala, *sos-e-irrista*.

Ondorenean bere itzaldian adiera-zo zien nundik zetorkion izen ori. Gure baserritarra asi zan esaten mo-du onetan:

—Beif batean zijoazen bi guizon bidezian oiñez; bata zan oinbete lu-zeago bestea baño, eta beste au ere etzan chikia. Zerbait bide eguin zu-tenean, albora beguira zijoala guizon luze ori, korotz pilla baten irristatu ta erori zan. ¡Ark artu zuan epurdi-kua! (Barre algarak). Bidazti lagunak errukiturik luzetu zion eskua alehatu zedin; baiña alcha zanean chit aserre esan zion; gauza guziak berdin bear dirala izan, eta ala berdintzeko be-rak ere erori eguin bear zuala. Zutik zegoanak erantzun zion: lenago ere zuen izen ori askotan entzun det eta beti aztu eguin zait; baiña orain korotzetan eguin dezun irristadak, beñere aztu gabe gogora eraziko dit zure ta zure lagun guzia banandu edo par-titu nai dezuten izen egokiena dala *sos-e-irrista*. Gañera ¿nola nai zen-duen ni erorita ere, gu biok berdin izatea? Nola zu zeran luzeagoa, bal-din burua berdin jarri baguendu, oiñak luzeago gueldituko zitazun; ta oiñak berdindu ezkeró, burua gora-go. ¿Ez zan obe izango zu ere ni be-zela zutiñik juatea erori gabe? Obe dezu bada *sos-e-irristen* korotzeko asmo oietan irristatu eta epurdikuak artzen ibilli gabe, zutiñik ibilliko ze-ran bidetiko asmoetan seguitu. Onen-besterekin alkar banatu ziran.

Bukaturik bidante aien kondaira esan zien baserritarrak: ¿Zer deriz-kiozue? ¿Zer izen dute egokiena?

Gueienak erantzun zuten: *sos-e-irrista*. Zapataguilleak eguin zuan beste irristada bat esanaz:—Erortea-ren berdintasunean ez naiz sartzen; baiña mundu onetan batzuek aberatz,

gu pobre edo beartsu; batzuek lanik batere eguin gabe, gu beti lanean; aberatzak jarri bitez gure berdiñean.

Baserritarrak:—¿Nola?

Zapatariak:—Gauza guziak danori berdin partituta.

Baserr.—¿Lana ere bai?

Zap.—Bearra ere baita.

Baserr.—Ondo da, ori bera guerta dedilla gure opiziotan ere; guk eska-tuko degu zure ta gure lanak berdin-du ditezela. Badakizu ba gure erre-mentari guizajo au beti sutan kizkal-tzen, ketan da burni koipetan beltzi-turik nola dabillen, eta gu nekaza-riok izotz, aize otz, eta kaskabarra burutik bera degula batean, eta eguz-kiaren kiskalmenak artuaz bestean, askotan ibilltzen guera estadu tris-tian.

Zap.—Nere opizioa artu nuanian jarri nintzan zori charrian; nagusia bazeguan umore onian, pozik egon zeikian bere aldamenian;

bañan aserrian

asitzen zanian

tirapez lanian

bizkarren gañian

latigo mañian

ez nenguan entero atseguñian.

Baserr.—Pozik ari liteke zuen lan-guintzan, aulkian eserita keispe ede-rrian; basoko lanik gabe

beti or errian

trabena urrian

izaia sudurrian

somatzen danian,

jaian nai astian,

laister zuaz larrua utzirik lurrian.

Zap.—Erromeri eguna eldutzenda-nian ¿zuk utzikan eman naiz astegu-nian? zurrut sarri eguiñaz zoaz al danian tabernarik badago arutza bi-dian

idea onian

jankiak aldian

pañuelo gordian

klase ugarian

aukera ederrian

ongui jira zaitezen erromerian.

Baserr.—Gu beti nekepean gabiltz errukarri; zuek lan guchi einda busti eztarri; bokadu onak jan zurrut eguin sarri

galdetu alkarri

echian zer berri

gabiltz barregarri

nairikan ekarri

estu eta larri

al balitz *sos-e-irristen* leguea ekarri.

GREGORIO SASIETA

Bergaran San Martzial egunean.

ZARRAPARREA

Leon XIII Aita-Santua

Egunokaz charto gaisorik aurkitu da, ta gaur (egüena) albistariak da-karrezan telegramak diñoenez, ill aguiñian dago.

Jaungoikoak emon daiola beretzat eta guretzat ondoen etorriko dana.

Ordu-onean

Donostiako orfeoiak irabazi du saririk aundiena Bordeaux ondoko Royan izentatzen dan urian igandean ospatu izan dan orfeoi billaldian.

Beti bezela, toki goienean utzi dute gure anai donostiarrak Euskalerriko bandera.

Orfeoiko guziari bialtzen diegu IBAIZABAL-etik biotzeko agur bat.

Congreso-an eskaera bat

Kataluñako diputau jaun batek, Albó izena dabenak eskatu deutso Gobierno-ari atzeratu daiala Romanones-ek emon eban agiundua eskoletako dotriñearen ganean, zuzentasunaren da zentzunaren kontrakoa dalako. Ezetz erantzun deutse, ta ez modu onean, garraizika ta irainka baino.

Espanako gobiernuakandik ezin daiegu gauza andirik icharon euren azpian gagozanok igogorrak izan dira beti ta gaur bere badira euren mendean jausteko zorigaitza izan[da]benentzat!

Betiko leloa (1)

Domeka illuntzean Deustuko plazan ill eben mutill bat bizkarretik aizto edo *cuchillo* bat sartuta, usterik guichien eukanean. Guizajo onek eban izena Luziano Sarasola, ta Bilboko semea zan. Orain artean eztabe aguertu erailea, (2) baiña baituta

(1) Egan gura da «betiko gauza», *orderaz la canción de siempre*.
(2) Erailea, *orderaz asesino*.

edo *preso* dagozanak dira iru, bata *Fernandez derichona* (eztakigu nungoa dan), beste bat *Falcón (Teruel-ekoa)*, ta irugarrena *Alonso (Zaragozako)*,

Datorren gueirako, onelango beste guertaeren bat izan baietz jokatu leike. Bestetara gauzak balitzaz, au da, Sarasolak, Basterrecheak, Aranak, Arriolak eta abarr, garbituko balebez lantzean bein Sanchez-ak, Rodríguez-ak, Perez-ak eta onetarikoak ziur gagoz oraingo España guztiko periodikuak esaten egongo litzakezala errialde au basatia ta mendu bagakoa dala, ta berarizko neurriak artu bear litzakezala emengo jentegaz, da legue barriak eguingo leukez *Congreso*-an gu esi ta menduteko. Zigor edo kastigu andiak jarriko leukez armak aldean dabezala aurkituko litzakezan euskaldunentzat

Bizkaiko Diputazlihoan

Martitzen edo asteartean euki eban batzaldian berba eguin eben Irailleko 6, 7 ta 8 garren egunetan Bilbon eguingo direan jaialdien ganean, Ama Birgiña Begoñakoa nagusi edo ugazabatzat Bizkaia ezagutu dabelako.

Orretarako izentauta egoan *comisiñoak* asman eban eguitea: musika-banda batzaldi bat, zezen korrida bat, eta Euskal-jaiak iru egunetan.

Batzuk, Kruzeño jauna euren artean bat, zezenketa ori ez eguiteko erechikoak izan zirean; ta ordeiz musika batzaldiari ta Euskal-jaiari emoteko garransi edo *importancia* andia-

goa; Chalbaud eta Zabala jaunak esan eben Euskal-jaietan ipinteko sariak euskeraz obetoeen irakurri ta eskribiduten dakien umeentzat.

Etzan ezer erabagui zeatz, eta *comisiño* bat izentau eben orretarako, ta bere ardurean ichi eben arazo au.

Ezbear bat

Gure adiskide maite Azkue abade jauna tranbia batetik jatzieran jaus- teko zoricharra izan eban Areetan lengo larunbat edo zapatuan, esku- mako beso-azurrak urten eutsala be- re lekutik. Ezaban euki ausirik, al- bistariak esan daben leguez.

Obeto dago, ta esan barik doa zeinbat poztuko guñaken ainbat las- terren osatuko balitzakio Ama Eus- keraren alde beti erabilli daben beso ori.

Uste dogu guichirako gauzea dala. Gogoraturik izan dan baiño guei- ago izan al izan dala, biotzez zoriondu- ten dogu Azkue abade jauna.

Europako eunurtedunak

Serviak 1.300.000 biztanlegaz 595 lagun daukoz eun urtetik gorakoak; Irdanda-k 4.500.000-gaz, 575; España-k 17.000.000-gaz 401; Frantziak 38.000.000-gaz 213; Ingalaterra-k 32.000.000-gaz, 192; Alemaniak, 52.000.000-gaz 77; Noruegak 2.000.000-gaz 23; Suezia-k 5.000.000-gaz 20; Dinamarka-k 2.000.000-gaz 2; eta Zuiza-k 3.000.000-gaz, bapez.

Alan diño Espanako albistari ba-

tek. Eguia bada, ezkagoz leku cha- rrean eun urtera elduteko.

Irurogueta amalau urte icharoten Niuehor-tik (1) diño, Long-Island (Izaro-luze) derichon errian jonte asko batu zala lengo egun baten, be- rarizko estegu bat ikustera.

Mutilltasunari ichita guizon egui- tera joiana zan eun da lau urteko oillazkochua; emaztegaia oso gaztea bere aldean, irurogueta amar udaba- rri bakarrik daukazan lore samurra.

Bost urteko neskatochia zanean ezagutu eieban oillazko onek orain andratzat artu dabena, ta orduanche erne eizan bere gogoan, ume aresse- gaz ezkontuteko asmoa, neskattillatu zeitenean.

Baiña neskattilla eguin zanean beste bategaz buztartu zan, eta gure mu- till onek, (*Millar* dau izena berak) esan eieban bere kolkorako: —«Ezta ardura, icharon eguingo dot.»

Eta azkonean bereaz urten dau. Guizon temosorik badago iñun, Mi- llar au da bat benetakoa, bestelan temiagaitik izan ezik izetarako ez- kondu, bizkar ganean daukan bur- kada urtea eukirik?

ATSEGUIN CHARRA

—Zortzi bider egonda presilloetan
¿Ezara oraindiño Jose zu erretan?
¿Ze poz eta gozamen dozu aurkietan
Aguertzean aih sarri Juezen saletan?

(1) Niuehor? ¿Zer eteda? Bada *New-York*. Ingualesak eta lankisak guichi gora-bera *Niuehor* esaten dabe, ta euren gauzen barri guk baiño obeto dakie... uste dot.

— 20 —

tural! ara, emen dator bera Erramun liste- ruarekin, ustu zagun aiek etorri bañan len. (*ustutzen du*).

Bederatzi-garren irudia

IX

BISENTE, PACHI TA ERRAMUN

Pachi.—Emen gaituk gu gitzekua al aiz, *Bissente*?

Bissente.—Bai ni, ill arte.

Pachi.—Tira bada, eman akiok Erramuni durua eta nik ere bai, jaso ditzala biak irabasten ditu- benak.

Bissente.—Ongui zio, *Pachi*, jai guizarajua, erru- ki at!

Erramun.—Ori guero ikusi kiarko.

Bissente.—¿Nai dezu beste duro bat nere alde?

Erramun.—Ez guizona, ez.

Pachi.—Bota, bota dirua berriketa guchirekin.

Bissente.—Bota zak ik ere (*aguertzen dituzte*)

Erramun.—(*artuaz*) Ongui dago; abek ez ditu inork artuko nik eman arte.

Bissente.—Ea kalbo gueratu zeran, orrenbeste ja- kiñ ta.

Pachi.—Ara ara; emen dituk berak, testigu onen aurrian esan bear diok, eta beste galdera denari erantzun bear diok. (*Pachi eskuta- tzen da*)

— 17 —

Pachi.—¿Guero zer?

Bissente.—¿Zer esseritzeko masallak erdi aguerian igasi.

Pachi.—Ja, ja, ja jai Bissente! i ezaiz chanpon baten jabe sekulan izango.

Bissente.—Galleguak bezela eguin ezker bai, guk ere dirua izango guenikek; nik ere bazekiat dirua nola eguiten dan.

Pachi.—Bai, makiñan.

Bissente.—Ez, ez; bestela.

Pachi.—¿Nola bada?

Bissente.—¿Nola? irabazten dan dena gorde, abua ta zera ojalata puskakin ichi, eta bapo; naikua *sobratu*; bañan euskaldunari naiko jan eta edan gustatzen zaiguk.

Pachi.—Bai, eguia dek ori. (*Orlan ama alabak pasa- tzen dira abanikatuaz*).

Bissente.—¿Au guiro ederra lanerako!... gogua dube- nentzat.

Pachi.—Aizak, ara len ikusi ditugun damak.

Bissente.—Bai, gazte ori asko ta asko gustatzen zaidak.

Pachi.—¿Ago issillik mutur zikiñ arranua! ¿zer uste dek, iretzat dagola?

Bissente.—Bazekiat ez dala neretzat... bañan nik esa- ten diat asko gustatzen zaidala, eta ala dek

Pachi.—(*Serio*) Lotsagabe galanta, i kapaz itzake ez- kontzeko mandatua berari eguiteko.

Bissente.—Alde aldian; gauz on bat balego, aguro ori ere.

Pachi.—¿Au erremienta Donostiar au! bañan ¿juizio- rik bai alde?

—Juez jauna, neurez naz eskola baguen,
Baña letratuakaz itz eguin zalea;
Kartzelan egoteak, emonagaitik miñ
¿Bat ezagun eitea bere ez da atseguin?
FELIPE ARRESE TA BEITIA.

¡Il nazu lenbailen!

Arririk gogorrena zulatzen du
Arian-arian ur tantoak...
¡Gogorra izango da zure biotza
Biguntzen ez dutenean malkoak
Banan banan, nere beguetatik
Guelditu gabe isurtzen diranak!
Negarren pasioz nere biotza
Urturik dena dago ia orainchen,
Baldin nere penak gaur ez badute
Zure arrizko biotza biguntzen,
Mesede azkenengoa eskatzen dizut
Ezkergabea, ¡il nazu lenbailen!

V. BELDERRAIN.

IGARKIZUNAK

—¡Kaissio Kosanton da lagunak!
¡Bazatoze!...

—Bai Chilibistro, bagaiatzozak... ba-
sora ¿e?

—Bai ba, or goian iaukadazak
inausteko gaztaina-ondo batzuk eta...
¿erbitan izan zaree?

—Bai, ta ederra iakaguk; ikusik...
¡onango piezarik!... ¡guichi!

—Piezie ¿zer dok ba?

—Piezie... ba... piezie... ¿zer izango
dok ba?... ¡ausse!... ¡berau!

—Eneiakian erbiari piezie esaten
eutsenik ¿chakurrak arrapaiok, edo
tiroka ill dozue?

—Chakurrak arrapau.

—Ondo aidau bear izango ioazan
ankak ori arrapetako.

—Kontu eguin eikek; kiñarra mol-
tso batetik atara dabenean, alkarren
bitartea 15 kanakoa izan dok; asi
dozak zelaian ariñeka bata bestearen
atzean da... chakurrak 4 jaiki edo
salto emoten izan dabezaneko erbiak
emoten izan iozak 5; baiña chaku-
rrak, jaiki bakochean kana ta irure-
(1 1/2) aurreratuten izan iok, eta er-
biak barriz jaiki bakochean kanabe-
te (1)...

—¡Mutillak! ¡Orrenbeste neurri
echoien artu burtariñen lasterketan
bere! ¿Zelan arrano zuzendu zaree
zertzelada guzti orrek artzeko?

—Igarten badok zeinbat salto
eguin dabean chakurrak erbia arrap-
petako, ta zeinbat erbiak aren aguin-
artean jausi orduko... eurretat erbia.

—Nik oriigarri orduko makiña bat
euri jausikok eta... echoat gura er-
birik.

—Atebete barru igarten badok,
etorri adi kalera ta okelaz ta ardaoz
okotzeraguño beteko augu.

—Aleguiñik eguin barik echeuchat
ichiko ba.

—Ia ba. Bien bitartea 15 kana; ba-
tak 4 salto emoeran besteak 5; bata-
k 1 1/3 aurreratu saltoan, besteak ka-
nabete. Aguiñak ezarri deusazanera-
ko zeinbat salto eguin dabean cha-
kurrak eta zeinbat salto erbiak; orra
argui ta garbi igarri bear doana.
Agur, ta eraguioi ondo kasko ba-
rruko morokillari.

—Agur, ta Jainkoak parkatu dai-
zuela,

—¿Zer parkatu?

¡Eztok makala deabruzko kontu
orregaz ichi deustazuen burukomiña!
BOLDROK.

Lengo astekoaren erabaguia: Ama-
zazpi egunean, bada lau kana beran-
tza egunez ta iru gorantza gabez
eguin ezker, lenengo egun osoan
(gau ta egun) kanabete jatzi da; bi-
garren egun osoan beste kanabete;
ta orretara, amazpigarren eguna-
ren asierako jatziko da amasei kana,
ta amazpigarren egunean eguiten
dauz lau berantza, ta lau kana baiño
bear eztabezanez lurrera jaizteko,
egun orretan amaitzen dan bere bia-
jea.

Bialdu dabe erabaguia Mendaro-ko
Maria Oses-ek, eta Praisku Arriola
Zarauzkoak era onetan, erabaguian
beste igarkizun bat dakarrela:

IGARKIZUNAREN EPAIA TA BERE

GUEIGARRIA

F. Ibarluzean

Igarkizunari

Epaia nai nioke

Soma al banedi;

Orman oguei kana

Goitikan beera

Orobat izain dira

Oguei beetik gora,

¿Nundik asi bear du

Marasmak jechitzen?

¿Orma gañetikan?

Andik bada asitzen

Ez da dudarikan

Amasei egunian

Ez du jo lurrikan;

Baña amazpian

Da matematikan

Marasma lurreraño

Jechirik goitikan.

Orain Ibarluzea

Zerana zerala

Galde bat eguin bear

Nai dizut onela;

Marasma asten bada

Orman goitik beera

Bedratzi kanatatik

Guehi gora-bera

Neurtuta orma gañetik

Asteko lekura,

Amaika kana ditu

Andikan lurrera;

Marasma asi lanean

Gaubeko amabitan

Karrera eguiteko

Bidasti orretan;

Gaba dala pentsatu

Amabi ordu bete

Eta eguna berriz

Beste orrenbeste;

Tamaña orretan gauzak

Adieraztekuian,

Oain dijua galdera

Esan dan moduan

¿Marasma orrek lurra

Noiz jo ote zuan?

¿Zenbat egun ta ordu

Igaro zituan? (1)

PRAISKU ARRIOLA.

(1) Kontuan euki, gabeko amabi orduetan *iru* kana
gorantz eguiten dabezala, ta egun zabaleko amabi or-
duetan *lau* kana beruntz. ¡Ezta makala Praiskun igarki-
zun aul Beronegaz da Boldrok ipiñi dabenez, badauke
naiko lan Euskalerriko kontu ateratzailak. ¡Ea mutillak,
or ikusiko da noraino zareen!

LA EDITORIAL VIECANA deitichos moláguistat
Gran Vía, 26 eta Ledesma, 15.

— 18 —

Bissente.—Askorik ez; esan diat bada, postura eguin
zak ni joan ta esan baietz ezkondu nai du-
ben nerekin, orduan ikusiko dek nola itz
eguiten diotan.

Pachi.—Mutill mutill! ¿Es dek ikusten i bezelako
musu zikiñ batek orlako bati lotsagabekeria
eguin ezker kartzela besterik ez dubela
espero?

Bissente.—Ori ikusiko diagu; ik eguin zak duro bat
apostura, eta guero guerokuak.

Pachi.—Tira bada Bissente, baziak duroa postura
ez diokala esaten garbi eta jator irekiñ nai
duben ezkondu; testigoen aurrian esan bear
diok, aitzeko moduan.

Bissente.—Bai bai, jarri zak nai dekana testigu.

Pachi.—¿Bai al dijua?

Bissente.—Bai, baziak, eta jo eskua. (*eskuak elkartuz
jotzen dute*)

Pachi.—Testigu billa niak, laister nak emen. (*joanaz*).

Bissente.—Ekartzak, ekartzak, nai dekana, (*guero
echolan*) andre Kataliñ, eutsi bi baso abek
eta bekar beste bat oso beltza, abiadura ar-
tzeko.

Andr. Kat.—Tori, tori (*ematen dio*); kontu eguin pis-
ka bat dendari, laister nator. (*joaten da ba-
rrenera*)

Bissente.—Bai, bai, nere kontu.

— 19 —

Zortzigarren irudia

VIII

BISSANTE BAKARRIK

Bissente.—Ez dauko biraje charra orren duruak *man
man!* neretzat, ¡au da arrantza! Ez daki orain-
dik orrek ondo zein gueran donostiarrak;
ikusten detanian damacho gazte ori, joango
naitzaio mantso mantso, onian onian, atzetik,
makur makur eguinta, ikutuko det orla po-
liki poliki bizkarrian, eta beguiratu chorroch
chorrocha eguiñaz, eta donostiarrak bezela
boina erdi okertua jarriaz, eta eskuari chis-
tua emanaz, esango diot:—Nere biotzeko
assukre koskorra ¿nai al dezu nerekin ez-
kondu?.. lenbizikuan... jakiña da... esango
du *¡Jesus Jesus!*, lotsarekin ikaratuko da
(arrazoiakin), bañan guero beguiratzian iku-
siko du nere mutar zikiña eta begui ondoko
sajara nere anaiak chikitan eguiña, eta eran-
tzungo du errabiz;—Lotsagabia, obe zenuke
musu zikiñ ori garbitu; edo bestela eguingo
dit mesprezioen bat, eta chistua bota nere
arpeguira... eta neri ¿zer? ajola guehi aren-
gatik, eta aren aitona difuntuarengatik;
chartzat artzen badu beretzat kalte; nik nai
detana ez da besterik durua *zafrazia* ja zer
zurrutak eguin bear ditutan Pachiren kon-